

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „IKT standardimise prioriteetid digitaalsel ühtsel turul““

[COM(2016) 176 final]

(2016/C 487/15)

Raportöör: **Gundars STRAUTMANIS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 19.4.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	7.9.2016
Vastuvõtmine täiskogus	21.9.2016
Täiskogu istungjärk nr	519
Hääletuse tulemus	159/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. **Komitee tunnistab** komisjoni koostatud teksti **üldiselt kiiduväärseks**, sest sellega pannakse lähtealus IKT standardimist soodustavatele kavadele ja algatustele: tehakse kindlaks prioriteetsed valdkonnad ja peamised tegevussuunad koos ajakavaga (tegevuskava).

1.2. **Komitee leiab**, et standardimine peab aitama suurendada lisaväärtust, tagada tööhõive kõikides valdkondades ning tõsta kogu ühiskonna heaolulaset. Seepärast on eriti oluline määrata kindlaks prioriteetsed valdkonnad, kus standardimine peab toimuma, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) sektor, et lahendada need küsimused, mis on kõigile äärmiselt olulised. See näitab, et kõnealune komisjoni teatis on tõepoolest oluline, ja samuti on selge, miks selle dokumendi koostamine on esmatähtis nii IKT veelgi ulatuslikumaks standardimiseks kui ka seega digitaalse ühtse turu väljakujundamiseks.

1.3. **Komitee esitab mitu soovitust**, mis võivad aidata komisjonil veelgi parandada koostatud teatise ja nende saatedokumente.

1.3.1. Soovitus nr 1

Komitee soovitab, et edasistes teatistes ja muudes seotud dokumentides teavitaks komisjon kõiki sidusrühmi vajadusest kasutada IKT standardimisel tasakaalustatud lähenemisviisi: standardid kui piirav tegur *versus* loovus.

1.3.2. Soovitus nr 2

Komitee soovitab teha jõupingutusi ühtsuse tagamiseks IKT standardimise prioriteetsete valdkondade vahel, mille nimetused on komisjoni teatistes ja iga-aastases IKT standardimise töökavas erinevad. Eri dokumentide ja kõigi omavahel seotud tekstide sidususe tagamiseks tuleb kasutada ühtset terminoloogiat.

1.3.3. Soovitus nr 3

Arvestades IKT standardimise prioriteetide määramise tähtsust, **soovitab komitee** pakkuda rohkem teavet prioriteetsete valdkondade valimise põhjenduste, meetodite ja tulemuste kohta.

1.3.4. Soovitus nr 4

Selleks, et kõigil sidusrühmadel oleks parem arusaam komisjoni teatise elluviimisest ja ühtsusest, **soovitab komitee** levitada teavet korduvate meetmete kohta, mis täiendavad või jätkavad kõnealuse dokumendiga käivitatud tööd.

1.3.5. Soovitus nr 5

Selleks, et kõik sidusrühmad saaksid olla kindlad, et komisjon vaatas oma teatise koostamisel kaugemale IKT standardimise prioriteetidega otseselt seotud küsimustest ning hindas ka prioriteetide mõju erinevatele sotsiaalsetele küsimustele (vt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 11), **soovitab komitee**, et komisjoni edasised teatised sisaldaksid konkreetseid üksikasju mitmesuguste sidusrühmade osalemise kohta ja komisjoni käsitlust sotsiaalsete tagajärgede kohta IKT standardimise valdkonnas, mis mõjutab kogu ühiskonda.

1.4. Kuigi komitee üldiselt toetab komisjoni teatist, **soovitab ta siiski** hinnata:

- kas teatis on vormiliselt piisav, et saavutada seatud eesmärgid, näiteks juhtrolli võtmine, või on vaja kasutada vorme, mis võimaldavad rohkem tegevus- ja otsustamisvabadust,
- kas juhtrolli mõiste tuleks läbi vaadata ja kas komisjoni teatises oleks pigem vaja rõhutada partnerlusel tuginevat koostööd maailma standardimisasutustega kui konkurentsioiguse põhimõtteid, arvestades et üldiselt on meil ühesugused vajadused, mis ulatuvad ELi piiridest kaugemale.

2. Sissejuhatus

2.1. 19. aprillil 2016 võttis Euroopa Komisjon vastu teatise Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „IKT standardimise prioriteetid digitaalsel ühtsel turul“ (COM(2016) 176 final).

2.2. Komisjoni teatise **eesmärgid**:

- toetada ja tugevdada Euroopa rolli ülemaailmses digitaalmajanduses,
- tagada, et IKT standardid oleksid koostatud nõnda, et nad vastavad paremini poliitilistele vajadustele,
- tagada, et standardid oleksid paindlikud, avatud ning teadusuuringute ja innovatsiooniga tihedamalt seotud.

2.3. Komisjoni teatise **olemus**:

- **esmatähtsate info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate standardimist käsitlev terviklik strateegiline ja poliitiline lähenemine.** Teatises esitatakse digitaalse ühtse turu lõplikuks väljakujundamiseks oluliste esmatähtsate info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate standardimist käsitlev terviklik strateegiline ja poliitiline lähenemine,
- **IKT standardimisega seotud probleemide lahendamine.** Et lahendada IKT standardimisega seotud probleemid, teatas komisjon, et „koostab integreeritud standardimiskava, et teha kindlaks ja määratleda peamised standardimisprioriteetid, keskendudes tehnoloogiatele ja valdkondadele, mida peetakse digitaalse ühtse turu jaoks otsustavalt tähtsaks“.

2.4. Komisjoni teatise **kontekst**:

- **ühised standardid kui toimiva digitaalse ühtse turu alus.** Ühised standardid tagavad digitehnoloogiate koostalitlusvõime ning on toimiva digitaalse ühtse turu aluseks. Nad tagavad tehnoloogiate sujuva ja usaldusväärse koostoimimise, võimaldavad mastaabisäästu, soodustavad teadustegevust ja innovatsiooni ning tagavad turgude avatuse. Erinevused riikide standardites võivad aga innovatsiooni oluliselt aeglustada ja asetada Euroopa ettevõtted muu maailmaga võrreldes ebasoodsamasse olukorda,

- **Euroopa standardimist käsitlev määrus (EL) nr 1025/2012.** Hiljuti muudetud ELi standardimispoliitika tulemusel võeti vastu määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist, ja loodi läbipaistvama, tõhusama ja tulemuslikuma Euroopa standardimissüsteemi raamistik kõigi tööstussektorite tarvis. Kõnealune **teatis lähtub määrusest (EL) nr 1025/2012** ⁽¹⁾ ja on seotud standardimist käsitleva kavandatud ühisalgatusega, mis on osa laiema ühtse turu strateegiast (COM(2015) 550 final, „Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele“).

2.5. Komisjoni teatise **põhiteemad:**

- IKT standardid kui digitaalse ühtse turu nurgakivi,
- IKT standardite koostamine: kiiresti muutuv ja keeruline globaalne kontekst,
- Euroopa vastus: kaheetapiline kava, millega seatakse IKT-valdkonna standardeid puudutavad prioriteedid ja tehakse need teoks digitaalse ühtse turu huvides,
- IKT standardimise viis prioriteetses valdkonda,
- kõrgetasemeline kava saavutada ja tagada juhtroll standardite abil.

3. Ülevaade komisjoni teatisest ja üldised märkused selle kohta

3.1. **IKT standardid kui digitaalse ühtse turu nurgakivi**

3.1.1. Komisjoni teatise punktis 1 leitakse, et maailmamajanduse digitaliseerumine mõjutab kõiki tööstus- ja teenindussektoreid. Samas punktis 1 käsitletakse teatisega seotud üldisi küsimusi, nagu:

- teatise eesmärk,
- teatise lähenemisviis,
- teatise kontekst.

3.2. **IKT standardite koostamine: kiiresti muutuv ja keeruline globaalne kontekst**

3.2.1. Komisjoni teatise punktis 2 leitakse, et IKT standardimise ees seisab mitu uut väljakutset, mis nõuavad sihipärast ja pidevat lahendamist Euroopa tasandil.

3.2.2. Teatistes rõhutatakse, et nende probleemide tagajärjeks võivad olla piiratud ressursside hajutus, suhteliselt vähene tõhusus ning laiemas plaanis Euroopa innovatsioonivõime nõrgenemine.

3.3. **Euroopa vastus: kaheetapiline kava, millega seatakse IKT-valdkonna standardeid puudutavad prioriteedid ja tehakse need teoks digitaalse ühtse turu huvides**

3.3.1. Komisjoni teatise punktis 3 esitatakse digitaalrajanduse tehnoloogiate standardimise uue laine prioriteetne tegevuskava.

3.3.2. Komisjoni kavandatud lähenemisviis

- 1) Teatistes esitatakse **loetelu digitaalse ühtse turu prioriteetsetest valdkondadest**, kus IKT standardimise parandamine on kõige pakilisem. Lisaks on loetletud soovitud tulemused ja ajakava.
- 2) Komisjon teeb ettepaneku käivitada kõrgetasemeline poliitiline protsess prioriteetide loetelu valideerimiseks, seireks ning vajadusel muutmiseks. Selles protsessis on ette nähtud kasutada Euroopa standardimissüsteemi vahendeid ning sellesse kaasatakse paljusid sidusrühmi nii ELi sees kui ka rahvusvahelisel tasandil.

3.3.3. Selle prioriteetide kava mõlema osaga tuleb edasi liikuda korraga, tagamaks ELi asumine ülemaailmses digitaalrajanduses liidripositsioonile.

⁽¹⁾ ELT L 316, 14.11.2012, lk 12.

3.4. IKT standardimise viis prioriteetset valdkonda

3.4.1. Teatise punktis 3.1 loetleb komisjon IKT standardimise viis prioriteetset valdkonda, mis on digitaalse ühtse turu **peamised tehnoloogilised alustalad** (loetletud valdkondade järjekord ei oma tähtsust):

- pilvandmetöötlus,
- asjade internet,
- 5G-sidevõrgud,
- suurandmete tehnoloogia,
- küberturvalisus.

3.4.2. Prioriteetsed valdkonnad valiti välja tööstusharu sidusrühmi, standardimisasutusi, valitsusi ja kodanikuühiskonna esindajaid koondava IKT standardimisega tegeleva Euroopa mitme sidusrühma platvormi nõuannete alusel.

3.4.3. Digitehnoloogiale üleminekul on oluline mõju eri sektoritele ja tarbijatele. Suur hulk **olulisi IKT kasutusvaldkondi** (näiteks e-tervis, arukad transpordisüsteemid, arukas energia, kõrgtehnoloogiline tootmine, arukad linnad jne) tuginevad otse viiele valitud IKT standardimise prioriteetsele valdkonnale.

3.4.4. **Valitud prioriteetidid täiendavad muid Euroopa standardimispoliitika rakendamisel kasutatavaid standardimisvahendeid.** Lisaks kavandatud standardimist käsitlevale Euroopa ühisalgatusele on nendeks IKT standardimise töökava ja liidu iga-aastane töökava.

3.5. Kõrgetasemeline kava saavutada ja tagada juhtroll standardite abil

3.5.1. Teatise punktis 3.2 leiab komisjon, et ei piisa IKT standardeid käsitlevate prioriteetide seadmisest ainuüksi digitaalse ühtse turu jaoks. **Edu aluseks on see, et väga erinevates sidusrühmades** (tööstus, standardiorganisatsioonid ja teadusringkonnad, samuti ELi institutsioonid ja liikmesriikide ametiasutused) **otsustatakse kõrgel tasemel, et standardimistöö on oluline.**

3.5.2. **Komisjon teeb ettepaneku käivitada prioriteetsete meetmete teostamiseks kõrgetasemeline protsess.** See protsess tugineb Euroopa mitme sidusrühma platvormile, IKT standardimise töökavale ja Euroopa standardimist käsitlevale liidu iga-aastasele töökavale kui standardite rakendus- ja levitamismehhanismidele ning täiendab neid. Teatises kirjeldab komisjon protsessi iga elementi ja kõiki seotud meetmeid.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Tasakaal standardimise ja loovuse vahel

4.1.1. Komisjoni teatise seisukohast ei ole standardimine eesmärk omaette, vaid pigem vahend, mille üks siht on innustada teadusuuringuid ja innovatsiooni IKT valdkonnas.

4.1.2. Standardite abil ei looda ainult võimalusi, vaid kehtestatakse ka raamistikke ja piiranguid. Standardid võivad arengut soodustada, ent seda ka pidurdada, eelkõige väga kiire arenguga sektorites, näiteks IKT.

4.1.3. Teatise punktis 2 „IKT standardite koostamine: kiiresti muutuv ja keeruline globaalne kontekst“ märgitakse standardimise protsessis ette tulevate probleemide osas, et „**[innovatsiooni võib] aeglustada** üha kasvav keerukus, mis tuleneb standardite kasvavast hulgast ning standardite kehtestamise kaasatud tehnikaringkondade paljususest“.

4.1.4. Avaliku konsultatsiooni tulemustest (kokkuvõttev aruanne avalikust konsultatsioonist „Digitaalse ühtse turu standardid: prioriteetide määramine, tulemuste saavutamine“) selguvad asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas IKT sektori seisukohad. IKT sektor soovib näha alt-üles-suunalist standardimisprotsessi.

4.1.5. On selge, et kui standardid kehtestatakse ennatlikult või need on liiga ranged, võib see:

- piirata loovust, mis takistaks uuenduslike lahenduste väljatöötamist ja elluviimist;
- viia olukorrani, kus standardid on välja töötatud ja kinnitatud, ent tootjad jätkavad oma igapäevatoiminguid, järgides teisi nn standardeid, mille nad on ise määranud.

4.1.6. See tähendab, et standardimisprotsessis tuleb iga standardi väljatöötamise, vastuvõtmise ja elluviimise ajal olukorda põhjalikult hinnata ning leida mõistlik tasakaal standardimise kui piirava teguri ja loovuse vahel, see tähendab jätta võimalusi vabaks eneseväljenduseks, et saaks luua uusi nn ebastandardseid lahendusi.

4.1.7. Soovitus nr 1

Komitee soovitab, et edasistes teatistes ja muudes seotud dokumentides teavitaks komisjon kõiki sidusrühmi vajadusest kasutada IKT standardimisel tasakaalustatud lähenemisviisi: standardid kui piirav tegur *versus* loovus.

4.2. Ebakõlad prioriteetsete valdkondade vahel erinevates standardimist käsitlevates dokumentides

4.2.1. Teatise punktis 3.1 esitab komisjon IKT standardimise eelnimetatud viis prioriteetset valdkonda:

- pilvandmetöötlus,
- asjade internet,
- **5G-sidevõrgud**,
- **küberturvalisus**,
- **suurandmete tehnoloogia**.

4.2.2. Samal ajal viidatakse teatises IKT standardimise iga-aastasele töökavale. 2016. aasta IKT standardimise töökavas loetletud ja kirjeldatud valdkonnad on järgmised.

3.5.	Põhitegurid ja turvalisus	95
3.5.1.	Pilvandmetöötlus	96
3.5.2.	Avaliku sektori teave, avatud andmed ja suurandmed	101
3.5.3.	E-valitsus	106
3.5.3.1.	DCAT rakendusprofiil Euroopa andmeportaalidele	107
3.5.3.2.	Metaandmete vahetamine korduskasutatavate koostalitluse komponentide kohta (e-valitsus)	107
3.5.3.3.	Põhisõnastik koostalitlusvõimeliste lahenduste arengu soodustamiseks	107
3.5.4.	Elektrooniline tuvastamine ja usaldusteenused, sh e-allkiri	109
3.5.5.	Raadiosagedustuvastus (RFID)	112
3.5.6.	Asjade internet	114
3.5.7.	Võrgu- ja infoturve	120
3.5.8.	Võrguprivaatsus	124
3.5.9.	E-taristu teadusandmete ja andmetöötlusmahuka teaduse jaoks	127
3.5.10.	Lairibataristu kaardistamine	131
3.5.11.	Digitaalkino säilitamine	134

4.2.3. Kuigi need kaks dokumenti – komisjoni teatis ja 2016. aasta IKT standardimise töökava – on omavahel seotud ja üksteist täiendavad, kasutatakse neis erinevat terminoloogiat. Kummaski dokumendis ei looda seost sarnaste standardimisvaldkondade vahel.

4.2.4. Soovitus nr 2

Komitee soovitab teha jõupingutusi ühtsuse tagamiseks IKT standardimise prioriteetsete valdkondade vahel, mille nimetused on komisjoni teatises ja iga-aastases IKT standardimise töökavas erinevad. Eri dokumentide ja kõigi omavahel seotud tekstide sidususe loomiseks tuleb kasutada ühtset terminoloogiat.

4.3. IKT standardimise prioriteetide valimine

4.3.1. Komisjoni teatis punktis 3.1 loetletakse IKT standardimise viis prioriteetset valdkonda ning täpsustatakse: „Need valdkonnad valiti välja tööstusharu sidusrühmi, standardiasutusi, valitsusi ja kodanikuühiskonna esindajaid koondava IKT standardimisega tegeleva Euroopa mitme sidusrühma platvormi nõuannete alusel. **Avalik konsultatsioon kinnitas, et esitatud prioriteetide suhtes valitseb laiapõhjaline konsensus.**“

4.3.2. Avalik konsultatsioon toimus 23. septembrist 2015 kuni 4. jaanuarini 2016 ja sellest võttis osa 168 vastajat. Konsultatsiooni tulemused avaldati **kokkuvõtvas aruandes** avalikust konsultatsioonist „Digitaalse ühtse turu standardid: prioriteetide määramine, tulemuste saavutamine“.

4.3.3. Kuna uuringu tulemusi võetakse arvesse nende IKT strateegia prioriteetsete valdkondade valimisel, mis on nimetatud komisjoni teatises ning mis hõlmavad suurt osa Euroopa ettevõtjatest, võib suhteliselt väikese osaluse (168 vastajat) tõttu olla vaja täiendavat teavet vastajate koosseisu kohta.

4.3.4. Teave vastajate rühmade kohta on esitatud eelnimetatud aruandes ⁽²⁾.

4.3.5. Nagu näha, kuuluvad paljud vastajad erinevatesse standardimisasutustesse. Suhteliselt väikese osa moodustavad arendajad ja tootjad, kes peavad hoolikalt silmas turu vajadusi, määravad või järgivad tehnoloogilise arengu suundumusi ning kellel on oma arenduskavad. Nende absoluutarv on väike.

4.3.6. Kokkuvõtvast aruandes esitatud konsultatsiooni tulemused annavad teavet valitud valdkondade kohta, ent mitte selle kohta, mitut valdkonda tegelikult uuriti, ega selle kohta, millised need on (samuti ei märgitud ära valdkondi, mida nimetatakse IKT standardimise iga-aastases töökavas). Ei täpsustata ka seda, kes valiku tegid, ega seda, millised olid arvamused, juhul kui esialgses nimekirjas oli ka teisi valdkondi.

4.3.7. Soovitus nr 3

Arvestades IKT standardimise prioriteetide määramise tähtsust, **soovitab komitee** pakkuda rohkem teavet prioriteetsete valdkondade valimise põhjenduste, meetodite ja tulemuste kohta.

4.4. Teatise olelusring

4.4.1. Komisjon toob teatises välja mitu konkreetset punkti, mis aja jooksul muutuvad, sh prioriteetsed valdkonnad, põhimeetmed, peamised tähtajad ja paljud muud. Seepärast ei saa sellist dokumenti, st komisjoni teatist, koostada pikaks ajaks.

4.4.2. Seega tuleb ette näha konkreetne praktiliselt rakendatav menetlus, milles täpsustatakse, kuidas ja kui sageli dokument läbi vaadatakse, avalikke konsultatsioone korraldatakse, otsuseid tehakse, tööd planeeritakse ja muid meetmeid võetakse – st tuleb kavandada dokumendi ja muude seotud meetmete olelusringi korrapärane haldamine.

4.4.3. Soovitus nr 4

Selleks, et kõigil sidusrühmadel oleks parem arusaam komisjoni teatise elluviimisest ja ühtsusest, **soovitab komitee** levitada teavet korduvate meetmete kohta, mis täiendavad või jätkavad kõnealuse dokumendiga käivitatud tööd.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-17/synopsis_report_on_the_public_consultation_-_standards_in_the_digital_single_market_setting_priorities_and_ensuring_delivery_15264.pdf

4.5. Ebapiisavalt käsitletud teemad

4.5.1. Komisjoni teatise käsitletakse mitut aspekti, mis on seotud prioriteetide valimisega IKT standardimiseks ning kavandatud meetmetega kõnealuse töö elluviimiseks. Teatist ja seonduvaid dokumente läbi vaadates leidis komitee uurimisrühm, et paljud ühiskonna jaoks olulised aspektid on kahjuks jäänud käsitlemata või neid mainitakse ainult möödaminnes.

4.5.2. Kuigi komisjoni teatise põhieesmärk on määrata IKT standardimisega seotud prioriteetsed suunad ja sellega seotud meetmed, mõjutavad teatise elluviimine ja tegelik rakendamine otseselt või kaudselt ka järgmisi valdkondi:

- tarbijate õigused,
- väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) tegevus,
- tööhõive ja töökohakindlus,
- tööaeg ja -tingimused,
- erivajadustega inimeste juurdepääsuvõimalused IKT-le,
- keskkonnakaitse,
- mitmesugused muud sotsiaalse mõõtmega seotud küsimused.

4.5.3. Komitee märgib, et standardimisprotsessis tuleb pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele:

- kõigile sidusrühmadele võrdsete tingimuste tagamine,
- standardimisküsimuste rõhutamise olulisus ELi kahepoolsetes vabakaubanduslepingutes,
- tegevusvaldkondade piiritlemise viis,
- töötajate pädevus standardite nõuete täitmisel,
- töötajate põhiõigused,
- kodanikuühiskonna esindajate osalemine dialoogis.

4.5.4. Soovitus nr 5

Selleks, et kõik sidusrühmad saaksid olla kindlad, et komisjon vaatas oma teatise koostamisel kaugemale IKT standardimise prioriteetidega otseselt seotud küsimustest ning hindas ka prioriteetide mõju erinevatele sotsiaalsetele küsimustele (vt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 11), **soovitab komitee**, et komisjoni edasised teatised sisaldaksid konkreetseid üksikasju mitmesuguste sidusrühmade osalemise kohta ja komisjoni käsitluse sotsiaalsete tagajärgede kohta IKT standardimise valdkonnas, mis mõjutab kogu ühiskonda.

Brüssel, 21. september 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS